

Розвиток керамічного протезування в ЛНМУ імені Данила Галицького в 50-60 роках ХХ сторіччя. Спогади про асистента кафедри ортопедично-і стоматології ЛДМІ Самуїла Шмерцлєра

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Україна

Понад 200 років тому були зареєстровані перші відомі спроби в оростан кераміки у стоматологічній практиці. Вирішення проблеми штучних зубів природного кольору здавна турбували професійних спеціалістів, які займалися відновленням жувального апарату та естетики зубів людини. Знахарі, цирульники, зубні лікарі, дантисти з давніх часів застосовували для цього різні матеріали кістки тварин (елонна кістка), реплантацію зубів, щоб досягти естетичного ефекту після втрати зубів. У 1788 р. дантист Ніколас Дубойс де Хемант (Nicholas Dubois-de Chemant) в Парижі створив і вперше описав свою роботу з кераміки - новий порцеляновий зубний протез з цілісного куска кераміки. Він у 1797 р. видав працю англійською мовою «Дисертація на тему штучних зубів». Наступним важливим досягненням у цьому напрямку було створення, також у Парижі, в 1806-1808 рр., італійським дантистом Джузенанжело Фозі (Giusepangelo Fozzi) поодиноких (окремих) зубів, які він випікав у 26 різних кольорах. У подальшому процесі вдосконалення фарфорових коронок активно проводилася робота у США [7].

У Львові широке виготовлення та застосування фарфорових коронок відоме завдяки роботам лікаря-стоматолога, професора медичного факультету Львівського університету Теодора Богосевича. Працюючи у своїй приватній клініці і викладаючи в стоматологічній амбулаторії Львівського уні-

верситету, Т. Богосевич разом з А. Гонькою (крівником стоматологічної амбулаторії) у 1902-1913 рр. долучилися до виготовлення, поширення та вдосконалення керамічних конструкцій у Галичині. В період існування кафедри і клініки стоматології Львівського університету 1913-1941 рр., під керівництвом відомого професора Антонія Цєшинського, проводилися наукові дослідження з вдосконалення протезування керамічними протезами (зв'язними і незв'язними конструкціями), керамічними коронками та вкладками [2, 3, 6].

У післявоєнний період у Львові працювали зуболікарська школа і зуботехнічне відділення медичного училища, а в 1958 р. відкрито стоматологічний факультет у Львівському державному медичному інституті (ЛДМІ), що посприяло відповідно стоматологічній школи університетського рівня.

До роботи на кафедрах новоствореного стоматологічного факультету, були залучені високоосвічені кадри зі значним багажем теоретичних знань і практичних вавичок у стоматологічній практиці.

Одним із таких фахівців став на той час лікар-стоматолог Самуїл Аронович Шмерцлєр, який був обраний асистентом новоствореної кафедри ортопедично-і стоматології ЛДМІ [4].

Шмерцлєр Самуїл Северин Аронович народився 14 грудня 1907 р. у м. Станіслав (тепер Твапо-Фрапківськ) у багатодітній сім'ї (2 братів і 3 сестри) приватного шевця. Через смерть матері

Самуїл Северинрано осиротів - у віці 11 років. Вчився у станіславській гімназії, а згодом навчався у школі зубних техніків. З 1925 р. Самуїл Северин почав працювати зубним техніком в приватному зуботехнічному закладі Р. Ульмана м. Станіслава.

Бурхливе політичне життя тогочасної Галичини не залишило осторонь зубного техника Самуїла Шмерцлєра. Опинившись у рядах прихильників соціалістичних ідей тогочасної Польщі, а тієї однієї з маніфестацій він опинився в короткостроковому ув'язненні у Березі Картузькій (відомому польському концентраційному таборі). Після цього поділу він назавжди втік у напрямку діяльності і занурився у професійну діяльність зуботехнічної роботи.

Проявивши інтерес і старанність у своїй роботі, С. Шмерцлєр влаштувався в фірму ЦЕРДЕНТ у Варшаві, де працював впродовж 1937-1939 рр. інструктором з виготовлення порцелянових коронок.

Вовні дії в Польщі стонували спеціаліста з виготовлення порцелянових коронок Самуїла Северина Шмерцлєра переїхати до Києва, де він влаштувався у зуботехнічну лабораторію, а завдяки досвіду, здатностям і вмінням, тоді час війни 1941-1944 рр. був завідувачем зуботехнічної лабораторії: під Алма-Атою Казахської РСР.

У 1945 р. Самуїл Северин Шмерцлєр поступив на лікувальний факультет Станіславського медичного інституту звідки з другого курсу переїхав до Київського медичного «Стоматологічного інсти-

Рис. 1. Лікар-стоматолог Самуїл Северин Аронович Шмерцлєр (особова справа ЛНМУ).

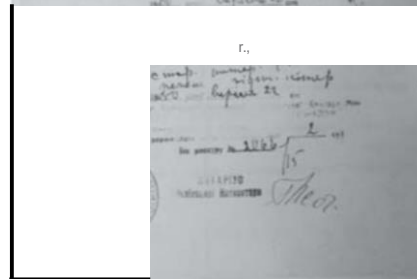
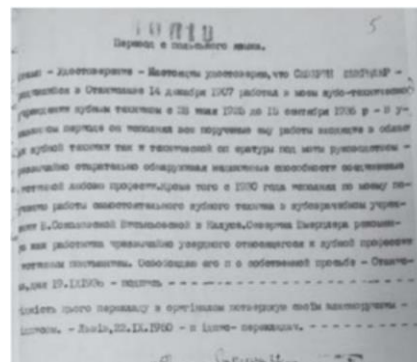

Рис. 2. Характеристика Северіна Шмерцлєра з місця праці (особова справа ЛНМУ).

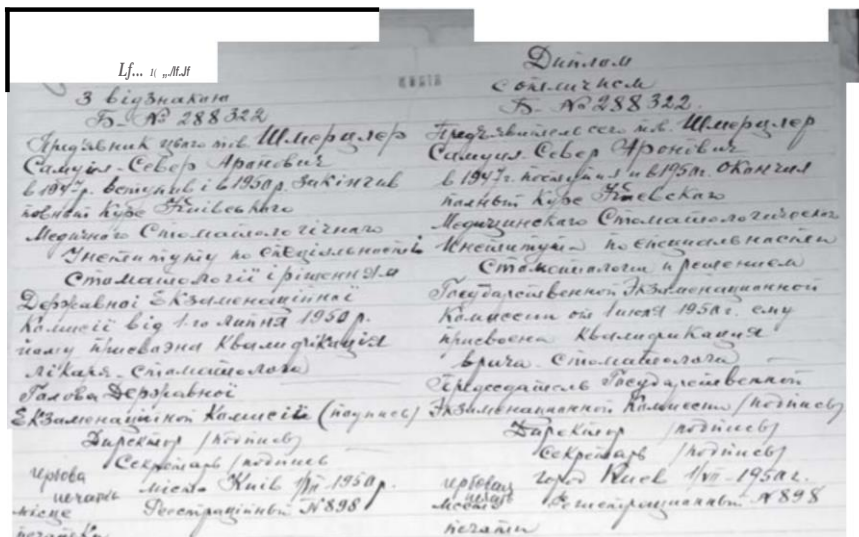

Рис. 3. Копія диплому С.А. Шмерцлєра (особова справа ЛНМУ).

туту і завершив навчання в 1950 р., отримавши ДІПшом з відзнакою лікаря-стоматолога.

Після закінчення навчального закладу лікар С. Шмерцлєр отримав скерування до Львова, де до 1960 р. працював лікарем-стоматологом ортодонтом у лікарні ХМАТДИТ. Праця в лікарні

несіатричного профілю вплинула на подальший ріст С. Шмерцлєра як спеціаліста і пауковця у викопанні його подальшої наукової роботи, нерозривно пов'язаної з протезуванням керамічними конструкціями та їх вдосконаленням.

У 1960 р. С. Шмерцлєр був допущений до конкурсу на вивконувача обов'язків асистента кафедр хірургічної стоматології з курсом ортопедичної стоматології, завшувачем якої на той час був доцент О.В. Коваль.

Маючи великий досвід практичної роботи з зубопротезування та глибокі теоретичні знання С.А. Шмерцлєр вів практичні заняття і читав лекції з ортопедичної стоматології студентам 3-го курсу стоматологічного факультету [5].

У 1964 р. за результатами конкурсу він був обраний на посаду асистента кафедри ортопедичної стоматології: ЛДМІ (на той час завідувачем кафедри був професор Я.М. Збарж) [4].

На той час асистент С.А. Шмерцлєр плідно співпрацює з Ленінградським заводом зуболікарських матеріалів, зокрема за його участі видано «Інструкцію з застосування легкоплавкої фарфорової маси «Ф.Л.-1 для жакет-коронки та вкладою», займається вдосконаленням у застосуванні акрилових мас. Зокрема запропонований ним безпосередній спосіб виготовлення вкладок з акрилової пластмаси був опублікований у книгах: А.І. Бетельман «Зубне протезування». Київ, 1956, а також у виданні І.Й. Новик «Хвороби зубів в дітей», Київ, 1961 [5].

С.А. Шмерцлєр був постійним доповідачем на наукових конференціях, частим гостем зі своїми доповідями на засіданнях київського наукового товариства стоматологів, а також львівського.

На той час кафедра ортопедичної стоматології ЛДМІ працювала над питаннями застосування пластмас, які швидко тверднуть, у змінному та незмінному протезуванні (Я. Збарж, Д. Леонтович, С. Шмерцлєр, В. Пінчук, Л. Ковбасток), удосконалення конструкцій часткових знімних протезів

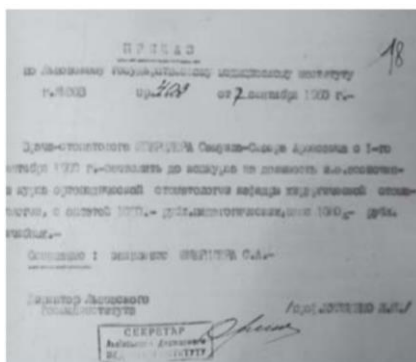

Рис. 4. Наказ на С.А. Шмерцлєра (особова справа ЛНМУ).

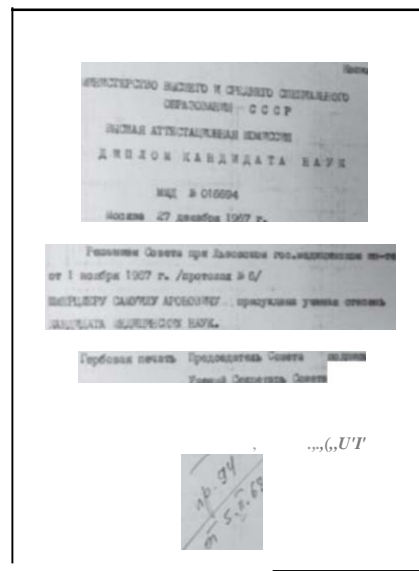

Рис. 5. Копія готплема кангошата наук С.А. Шмерцлєра (особова справа ЛНМУ).

зів (Я. Збарж, Д. Леонтович, В. Пінчук), ортопедичних втручань при комплексному лікуванні захворювання пародонта (Я. Збарж, Б. Мартінек, М. Халавка), незнімне протезування (В. Пінчук, Б. Мартінек, Л. Ковбасюк, С. Шмерцлєр), вивчення впливу гальванічних струмів у порожнині рота (Л. Ковбасток, В. Пінчук), протезування керамікою (С. Шмерцлєр, Р. Гумецький), лікування зубощелепних деформацій і дитячого протезування (С. Шмерцлєр, Л. Чучмай, В. Макеєв).

У 1967 р. асистент С.А. Шмерцлєр успішно захистив кандидатську дисертацію. Темою його дисертації була «Діагностика сагітальних аномалій прикусу на підставі внутрішньоротового дослідження і форми профілю обличчя» (Діагностика сагітальних аномалій прикусу на основі внутрішньоротового дослідження і форми профілю обличчя). 27 грудня 1967 року він отримав диплом кандидата медичних наук [3, 4, 5].

Працюючи на кафедрі ортопедичної стоматології до червня 1971 р., асистент С.А. Шмерцлєр завжди був авторитетом у виготовленні керамічних протезів, естетичних протезів, коронок та вкладок з порцеляни (фарфору). Був висококласним спеціалістом з проблем ортопедичного лікування зубощелепних деформацій у дітей.

Рис. 1. Копія готлом.уС.А. Шмерцлера (особова справа ЛНМУ).

Упродовж своєї практично, наукової та педагогічної: праці на кафедрі ортопедичної стоматології: асистент Самуїл Шмерцлер, а також і згодом, після виходу на пенсію, консультував своїх колег і підготував ряд високопрофесійних спеціалістів.

Помер у 1983 році і похований па Янівському кладовищі у Львові. С.А. Шмерцлер заслужив повагу колективу кафедри та співпрацівників

своюю доброзичливістю та досконалим володінням теоретичного матеріалу та вмінням викладацька для студентів, що відобразилося у численних подяках як від студентів, так і пацієнтів.

Свої непересічні знання з виготовлення фарфорових жакет-коронки Самуїл Аропович Шмерцлер передав майбутнім кандидатам медичних наук - Роману Іумському, а відновлення клиноподібних дефектів фарфоровими вкладками Михайлові Шпайдермапу. Захоплення ортодонтичним лікуванням деформацій зубних рядів він передав одному з авторів статті, професору Валентину Макєєву.

У цьому році виповнюється *65 років з дня заснування стоматологічного факультету Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького та 60 років першого випуску лікарів-стоматологів цього факультету*. І ми наступні покоління стоматологів з вдячністю і пошаною згадуємо своїх вчителів-наставників, які стояли у джерел нашої майбутньої професії. *Честь і слава!*

ПОСИЛАННЯ

1. Lvivskyi derzhavnyi medychnyi instytut. *Zh.* red. M.Pavlovskiy, I.Datsenko, L.Petrukh. •Slovnyk•. 1994. 238s.
2. Stupnytskyi R.M., Mahlovanyi A.V., Hrynovets V.S., Kukhta V.S. Stomatolohichnomu fakultetovi u Lvovi 50-rokiv. Lviv, 2008. - 287 s.
3. Hrynovets V.S., Makieiev V.F., Kukhta V.S., Petryshyn O.A. Lvivskauniversytetskashkola ortopedychnoi stomatolohii. Suchasna stomatolohiia. 2019. № 3. S.96-100.
4. Hrynovets V.S., Makieiev V.F. Lvivska universytetska shkola ortopedychnoi stomatolohii. Ukrainska naukova stomatolohichna shkola: istorychni narysy/ Zh.red.: Mazur I.P., Pavlenko O.V., Skrypnyk I.L. - Kropyvnytskyi: Polium, 2020. - S. 72-75.
5. Osobova sprava № 933. Arkhiv LNMU im. Danyla Halytskoho.
6. Kukhta S.Y., Hrynovets V.S. Historical sketches on the development of dentistry in Lviv/Diseases of the Periodontium. Edology. Pathogenesis. Diagnosis. Treatment // Ripetska O., Deneha I., Hrynovets V., Hysyk M. - Lviv: Uga-Press, 2004. - S.167-170.
7. Roßberg G. *Craig Materialy stomatologiczne*. Wrocław, 2008. 608 s.

